

23 maart 2025

DE ONVRUCHTBARE VIJGENBOOM

Lukas 13, vers 1 t/m 9

Wij gaan in deze preek weer een stukje verder onderweg met Jezus naar Jeruzalem. Daar zal Hij zich straks gevangen laten nemen, veroordeeld worden, gekruisigd worden, een gruwelijke dood sterven. Hij zal net buiten de poorten van Jeruzalem het oordeel van God over Zich heen laten gaan..., voor ons. Nu over dat oordeel van God gaat het in deze preek. Een heftig thema. Het gaat er over dat God deze wereld niet laat voor wat het is, maar dat Hij orde op zaken zal stellen en recht zal spreken. En dat oordeel van God zal ook over het leven van u en mij – van ons allemaal - gaan. Met recht: een heftig thema. Maar zonder dit te benoemen zullen wij nooit de diepte en het wonderlijk mooie van Pasen begrijpen. We moeten daarom maar vanmorgen onderweg naar Jeruzalem even een moment stil gaan staan en luisteren naar wat Jezus over deze dingen vertelt aan degenen die Hij onderweg tegenkomt.

Want daar begint het mee: onderweg komt een aantal mensen Jezus tegemoet. Hebben Jezus en Zijn leerlingen het al gehoord? Over die Galileeërs, die mensen die uit dezelfde provincie als Jezus en Zijn leerlingen kwamen? Nee? Pilatus heeft hen vermoord. Gelovige joden, mensen uit Galilea die onderweg waren om in Jeruzalem bij de tempel te gaan offeren, zijn afgeslacht. Lukas vertelt het zo (vers 1): 'zij berichten Jezus over de Galileeërs van wie Pilatus het bloed met hun offers vermengd had'. Afschuwelijk... Dan ga je naar Jeruzalem om te offeren, misschien waren ze wel helemaal in de feeststemming... en dan worden ze plotseling zomaar slachtoffer van een brute slachtpartij. Waarschijnlijk was het een gerichte actie van Pilatus. Pilatus, de regeringsleider, stond erom bekend dat hij de joodse gelovigen met geweld onder de duim hield. Er waren namelijk onder de joden een heel aantal opstandelingen en die kon je beter angst inboezemen, voordat er een opstand zou uitbreken.

Waarom zouden deze mensen dit aan Jezus onderweg hebben verteld? Zou het misschien pas gebeurd zijn en moeten deze mensen het gewoon delen met iedereen onderweg? Zo gaat het met schokkend nieuws. Of verwachtten zij misschien van deze aanstaande Koning der joden dat Hij dit geweld zou veroordelen...? Of had het te maken met de dingen die Jezus op dat moment aan het vertellen was? Jezus sprak namelijk over het aanstaande oordeel en dat het beter was om van je schuld af te komen in plaats van dat je straks voor de rechter gesleept zal worden (Lukas 12, vers 58). Waren deze mensen die dit vreselijke nieuws vertelden misschien bezig met vragen over schuld en over waarom dit had moeten gebeuren? Dat zie je wel vaker, dat bij heel heftige dingen er naar een verklaring wordt gezocht. Want je kunt het je toch niet voorstellen dat zoiets zomaar kan gebeuren..., dat er geen enkele aanleiding is geweest voor..., dat het gewoon maar..., dat kan toch niet?! Zou dit wat er hier gebeurd was met die gelovige joden die wilden offeren en plotseling het leven verloren misschien in verband staan met dat komende oordeel van God?

Nu, Jezus is heel duidelijk. Jezus zegt (vers 2): 'denken jullie dat deze Galileeërs grotere zondaars zijn geweest dan alle andere Galileeërs omdat zij zulke dingen geleden hebben? Nee.' En Jezus onderstreept dit met nog een ander voorbeeld. Hij herinnert hen aan een groot bouwongeval, dat had plaatsgevonden in Jeruzalem – achttien slachtoffers. Jezus zegt: 'of die achttien op wie de toren in Siloam viel en die daardoor gedood werden, denken jullie dat zij meer schuld hebben gehad dan alle andere mensen die in Jeruzalem wonen...? Neel!'

Ik vind het zo bevrijdend om dit uit Jezus' mond te horen. We gaan het straks hebben over dat oordeel van God en wat dat allemaal heeft te betekenen, maar dit was Jezus hier zegt is ook heel belangrijk: *blijkbaar moeten wij dat oordeel van ons over bepaalde gebeurtenissen in deze wereld en in ons leven maar laten rusten.* Blijkbaar moeten wij er heel voorzichtig in zijn heel heftige gebeurtenissen als ziekte, ongeluk, dood, rampen... om dat te verbinden aan zonde en schuld. Het is psychologisch verklaarbaar dat je, als je een heftige gebeurtenis moet verwerken, dat je je afvraagt of dat niet vanwege een of andere zonde is..., waaraan je dit hebt verdiend..., waarom je dit moet meemaken... maar het antwoord zal je in de meeste gevallen nooit krijgen. Omdat er simpelweg misschien wel helemaal geen reden te bedenken is. Je ziet het bij slachtoffers van huiselijk geweld dat zij vaak de schuld bij zichzelf leggen en er zo een verklaring voor hebben – en als buitenstaander denk je misschien 'hoe kan je dat nu denken?' – maar zo werkt het nu eenmaal: het is gemakkelijker om jezelf de schuld te geven, om kwaad te worden op jezelf, dan om te aanvaarden dat iets geen enkele reden heeft en het dus totaal niet te begrijpen is. Maar laat Jezus je er dan bij helpen. Hij zegt kortweg: 'Nee'. Geen zonde of schuld erachter blijven zoeken. En als het gaat om dingen in deze wereld: niet je mening klaar hebben over de drama's van deze wereld. Niet zomaar oordelen en denken dat je het begrijpt. Jezus is uiterst scherp. En dat is zo bevrijdend..., want je kan soms zo vast komen te zitten in je gepieker.

Dus niet jezelf verliezen in het zoeken naar een verklaring of naar schuld..., niet wat betreft de wereld je bezig houden met oordelen, met de vinger wijzen..., nee, Jezus wil dat wij ons met iets anders bezighouden en wijst op iets anders..., Jezus pikt het thema weer op, waar Hij over aan het spreken was: 'Denkt u dat deze Galileeërs grotere zondaars zijn geweest dan alle andere Galileeërs, omdat zij zulke dingen geleden hebben? Ik zeg u: Nee, maar *als u zich niet bekeert, zult u allen evenzo omkomen.* Of die achttien, op wie de toren in Siloam viel en die daardoor gedood werden, denkt u dat zij meer schuld hebben gehad dan alle andere mensen die in Jeruzalem wonen? Ik zeg u: Nee, maar *als u zich niet bekeert, zult u allen evenzo omkomen.*' Dus: blijf niet staren naar wat er is gebeurd, kijk verder! Want nu loopt alles nog door elkaar: schuld en onschuld, fouten en toevalligheden, Galileeërs die op het verkeerde moment op de verkeerde plek waren..., nalatigheid bij de bouw van de Siloamstoren in Jeruzalem of onvoorzienne omstandigheden die je als bouwopzichter nooit had kunnen bedenken... We moeten niet zomaar gaan oordelen of conclusies gaan trekken... Maar - zo zegt Jezus - *laat al die heftige dingen van geweld en dood een waarschuwing zijn.* Straks zal alles wat nu door elkaar loopt uiteen worden getrokken: goed en kwaad, licht en duisternis. En wie zich niet heeft bekeert, wie niet de beweging richting

God heeft gemaakt en mens wil zijn zoals God ons heeft bedoeld, diegene zal het oordeel van God aangezegd krijgen.

Jezus vertelt vervolgens een heel compacte, maar veelzeggende gelijkenis. Hij vertelt over een vijgenboom die in een wijngaard was geplant. Op een dag kwam de eigenaar van die wijngaard de vijgenboom inspecteren, maar ook dit jaar was er weer geen vrucht aan die boom te zien. Alleen maar bladeren. Voor de derde jaar op rij, drie jaar lang staat die vijgenboom daar te staan en ruimte in te nemen zonder iets op te leveren. De eigenaar van de wijngaard wil hem daarom rooien. Dan kan er wat nieuws geplant worden. Maar de beheerder van de wijngaard springt voor de vijgenboom in de bres. Eigenlijk heel apart, maar die beheerder zou het zo verdrietig vinden om die vijgenboom om te hakken. Hij haalt de eigenaar van de wijngaard daarom over: nog een jaartje proberen..., ik zal er alles aan doen..., een waterkanaaltje erom heen graven, extra bemesten... en als er dan nog steeds niets is veranderd, ja dan kunnen wij alsnog kijken of hij omgehakt moet worden. Alstublieft...?

Ik denk dat deze gelijkenis een aantal dingen uitlegt over dat oordeel van God, waarover Jezus vertelt. Ik ga ze een voor een even langs. Allereerst: de ernst van de situatie.

Die vijgenboom heeft eigenlijk al zijn tijd gehad. Eigenlijk was het al einde verhaal. Nee, niet omdat die eigenaar van de wijngaard – en daarmee wordt God bedoeld - zo ongeduldig en veeleisend is. Nee: wie laat er nu in een fruitboomgaard jarenlang een vijgenboom staan die totaal geen fruit voortbrengt?

Een vijgenboom *in een wijngaard*, zo vertelde Jezus. Dat is ook opmerkelijk. Eigenlijk is een wijngaard een veel te mooie plek voor een vijgenboom, veel te kostbaar. De wijngaard was bedoeld voor wijnstokken die goede grond en heel veel zorg ontvingen en werden beschermd door een muur. Een vijgenboom stond vaak bij huis. Maar ook op deze prachtige, vruchtbare plaats gaf die vijgenboom dus zelfs geen enkele vrucht. Nu daarom: omhakken.

Een heel heftig beeld. Je wordt toch een beetje treurig als je een omgehakte boom ziet liggen, toch? Omhakken dat is definitief. Het is klaar. Het is geweest en komt niet meer terug.

Nu, die vijgenboom die het oordeel van omhakken over zich heen krijgt, daar wordt allereerst Israël mee bedoeld. Jezus hoefde dat niet eens uit te leggen volgens mij, want Israël werd wel vaker een vijgenboom genoemd. Maar in dit geval dus: een vijgenboom zonder vrucht. Drie jaar lang erop gewacht. Of het toevallig is, weet ik niet, maar Jezus had op dat moment inmiddels zo'n drie

jaar lang rondgetrokken door Israël. Maar Israël heeft zich niet tot God bekeerd. Er was geen enkele verandering gekomen. Eigenlijk is de situatie alleen nog maar erger geworden, want nu God in Zijn Zoon was gekomen riep dat geweldige weerstand op! Ja haat zelfs. Het is daarom nu genoeg geweest. Die boom moet gewoon omgehakt worden. Het is klaar.

Nu, dit beeld van een boom en vruchtdragen komen wij heel veel in de Bijbel tegen. Psalm 1 bijvoorbeeld, de ouverture van het boek van de psalmen, gaat ook over een boom die is bedoeld om vrucht te dragen. En als wij aan het begin van het Nieuwe Testament Johannes de Doper zien dopen, horen wij hem tussen het dopen door steeds roepen: 'breng vruchten voort die passen bij de bekering'. Laat vruchten zien die passen bij je omkeer tot God'. Jezus vergelijkt Zichzelf op een ander moment met een wijnstok en Zijn leerlingen met takken aan deze wijnstok – een ander beeld, maar met hetzelfde doel (ik citeer Johannes 15): *hierin wordt Mijn Vader verheerlijkt dat u veel vrucht draagt en Mijn discipelen bent*'. En ook hier die heel heftige andere kant van de zaak: 'elke tak die in Mij geen vrucht draagt, neemt Hij weg'. Want dorre takken zonder vruchten zijn brandhout. ... Nou, ik som een heel rijtje Bijbelteksten op, maar waar het mij om gaat: *waar staan wij nu zelf?* Nee, ik ga niet op de plaats van Israël staan. Deze gelijkenis van die vijgenboom zonder vruchten die daar drie jaar staat te staan, gaat over Jezus' eigen volk, Israël. Maar... hoeveel vreugde beleeft de Eigenaar van de wijngaard (God) aan mijn levensboompje? Want eigenlijk voel ik me toch ook wel een beetje aangesproken door deze gelijkenis: als westerling in de 21^e eeuw..., als kerk hier in West-Europa staan wij ook in heel rijke grond... als een vijgenboom in een wijngaard zo luxe... en wij staat hier nu al heel wat jaren geplant..., zo bevoorrecht... maar dan verwacht de Eigenaar van de wijngaard natuurlijk ook wel wat vruchten. Niet omdat Hij zo'n gefocust is op de opbrengst en alleen maar grote winst wil..., nee, als de eigenaar puur economisch dacht dan had hij volgens mij nooit een vijgenboom in een wijngaard gezet..., maar een vruchtboom zonder vruchten..., wat is dat? Die is niet tot bloei, tot zijn bestemming gekomen blijkbaar. Want een boom is bedoeld om vrucht te dragen. Vruchten om van te genieten. Om vreugde te geven. Om de eigenaar mee te eren. Om anderen daarmee blij te maken. Nu, *hoe is het met die vruchten van ons?*

Een vijgenboom zonder vijgen in de wijngaard, dat is geen gezicht... Hij staat daar te staan... hij neemt met zijn grote bladeren heel veel zonlicht op..., hij trekt de grondstoffen weg, hij trekt heel de grond leeg ten koste van andere bomen... Heeft die Eigenaar niet gewoon gelijk om hem om te willen hakken? Er is namelijk niets van terug te zien wat de Eigenaar eigenlijk allemaal in die boom heeft geïnvesteerd.

Nu, het is daarmee echt wel een heel indringend beeld. Die boom die zoveel kansen heeft gehad en zoveel geduld heeft ontvangen, beseft hij nu niet dat er toch echt iets moet gaan gebeuren? ... En dat is de kern van de gelijkenis: *Jezus roept op tot bekering*. Daarom verwees Hij naar dat bloedbad van die Galileeërs en dat bouwongeval bij die toren in Jeruzalem: 'zo zal het ook jullie vergaan, als jullie je niet bekeren!' Als er niets gebeurd..., als er niets bij ons veranderd..., als wij maar gewoon wat staan te staan en zonlicht genieten en voeding opnemen..., beseft waarom je hier en nu op deze

wereld bent geplant. Besef wat het doel van je leven is. De Bijbel – zie: het zondagsschoolproject van deze tijd voor Pasen – begint met te vertellen over een tuin... en de Bijbel zal er ook in zijn laatste hoofdstuk mee eindigen. Nu: *wat staan wij in die tuin van God te doen?* Hoe zou God, de Eigenaar van deze wereldwijde wijngaard, van ons willen kunnen genieten? Misschien deze week maar dat stukje hulp gaan bieden, ook al is het maar een druppel op een gloeiende plaat? Of toch maar weer de vrucht van geduld tonen, ook al gaat dat niet vanzelf. Of toch eindelijk gewoon eerlijk zijn en je fouten toegeven. Of echt wat meer op God gericht zijn en wat meer de vrucht van vertrouwen laten zien? Nu, ik stop even met praktische voorbeelden, het gaat erom: uw, jouw en mijn leven moet een omkeer hebben. En bij sommigen zal dat heel groot en radicaal zijn, iets van het een op het andere moment. Bij de ander, die christelijk is opgevoed en altijd naar de kerk is gegaan, is zo'n omkeer wat minder spectaculair. En ondertussen is het ook een levenslang proces: je bekeren, je steeds weer naar God toekeren. Breken waar je mee breken moet. Loslaten wat je loslaten moet. En je echt op God richten. Zoals die vijgenboom: je kruin gericht op de hemel. Je leven zien in Zijn licht. Heerlijk licht, stralend zonlicht, maar ook licht dat heel veel aan het licht brengt bij jezelf. Je kunt niet zo blijven zoals je bent. Kom zoals je bent. Jazeker! Maar blijf niet zoals je bent.

En je moet niet wachten! Je moet niet nog een jaar de kostbare grond waar je nu staat nutteloos in beslag nemen. Nee, je geloof moet eruit komen, de vruchten kunnen niet wachten, want...: de Eigenaar blijft niet eindeloos wachten.

Bekering. Omkeer. Echt voor God gaan. Jezus volgen. Je helemaal aan Hem geven. Vrucht voortbrengen. Ja, zonder dat je steeds hoeft te meten en te wegen hoeveel gewicht je vruchten in de schaal leggen. Paulus heeft het over vruchten van de Geest, dus schiet niet in de kramp bij al je geploeter, wees vertrouwensvol: Gods Geest zal je erbij helpen en misschien vruchten laten groeien die je niet eens had opgemerkt tussen alle bladeren in. Maar: maak werk van je omkeer tot God.

Het christelijk geloof is een bekeringsgeloof, zo zei eens iemand. Heel de Bijbel door gaat het om onze omkeer, onze terugkeer, schuld belijden en het anders willen gaan doen, door de knieën gaan en tegelijkertijd een gat in de lucht springen omdat Gods liefde zo groot is, schrikken van Gods oordeel en vervolgens rusten in Gods genade.

Maar nog één ding. Ik noemde eerst dat die vijgenboom dus niet eindeloos kan blijven staan, dat hij als vruchteloos hout aan met vuur speelde. En vervolgens hoorden wij dat het in de Bijbel steeds gaat over vrucht dragen, over een leven waar anderen de vruchten van plukken en waar de Schepper Zich in kan verheugen. Maar nu nog even kijken naar die beheerder van de wijngaard, die tuinman of wijngaardenier... Want: dat is toch gek? Hij gaat pleiten voor die vijgenboom! Hij belooft dat hij er alles aan gaat doen om die vijgenboom nog een kans te geven. Hij gaat er overdreven veel energie insteken: een kanaaltje graven om te irrigeren. Extra bemesting. Volgens mij zou geen enkele beheerder dat doen. *Maar dat zijn nu precies de twee kanten van God Die Hij aan ons wil laten zien.*

Aan de ene kant zien wij in de Bijbel hoe heilig God is..., hoe Hij geen spelletje met zich laat spelen..., hoe Hij deze aarde claimt omdat het Zijn aarde is... en hoe het

Hem tergt als er allemaal bomen grond staan te gebruiken en zonlicht ontvangen ten koste van de andere bomen en zonder enig nut. Nee, dat laat God niet eindeloos doorgaan. We zullen allemaal geoordeeld worden. *Maar aan de andere kant wil God ook u laten zien hoe wonderlijk veel geduld Hij heeft..., dat Hij een liefde voor die vruchteloze boompjes heeft, die niet te begrijpen is... en dat dat ene jaar waarin er extra zal worden bemest en verzorgd blijkbaar nog steeds niet over is... Wat heeft God wonderlijk veel geduld en liefde voor Zijn wijngaard en alle boompjes die daarin staan.*

Hoe kan God nu tegelijkertijd die rechtvaardige eigenaar en ook die allesgevende beheerder van de wijngaard zijn? Nu, als ik goed kijk naar die beheerder van de wijngaard, die tuinman, die zo bewogen is over die ene vruchteloze vijgenboom..., dan herken ik hem volgens mij. Is dat, is dat Jezus niet? Het zal in ieder geval niet de laatste keer zijn dat ze Jezus voor een tuinman zullen aanzien.... In deze beheerder van de wijngaard ontdek ik Jezus. Zoveel liefde en zorg voor bomen waar je eigenlijk beroerd weinig aan hebt. Zoveel liefde voor u en mij, ook al is onze vruchtopbrengst zo dramatisch soms. De tuinman lijkt zelfs voor die ene vijgenboom in te gaan staan: 'Ik zal alles doen. Als die boom maar mag blijven staan.' Straks zal Jezus aan een boom, een kruishout worden gehangen en zal Hij werkelijk alles, alles doen... om ervoor te zorgen dat die boompjes die wij zijn mogen blijven staan in Gods tuin.

'Laat hem nog staan', zo smeekte de tuinman. 'Laat hem'. Het Griekse woord zou je ook kunnen vertalen met: 'vergeef hem'. Nu, enkele hoofdstukken later vertelt Lukas over de kruisiging en als enige van de vier evangelieschrijvers vermeldt Lukas dan wat Jezus aan het kruis bidt, terwijl al de mensen om Hem heen staan te lachen en te spotten. Jezus bidt: 'Vader, vergeef het hun.' 'Vader, laat hen, want zij weten niet wat zij doen.' Ik zie in die beheerder van de wijngaard de Heere Jezus. Hij, Die instaat voor die bomen. Dag in dag uit zette Hij Zich voor die bomen in. Wat een zorg. En Hij smeekt de Eigenaar om ze nog te laten staan. Hij zal er alles aan doen. Bizar veel, veel te veel eigenlijk. Ja, Hij heeft er alles aan gedaan. Want het is volbracht. *Door alle waarschuwende ernst van deze gelijkenis heen klinken er toch tonen van hoop, van genade, van liefde en zorg die onvoorstelbaar groot zijn.*

Nou, wij kunnen hier nog over doorbomen, maar ik ga nu eindigen. Ik hoop dat u en jij uit deze preek zullen meenemen dat wij door de waarom's en het leed dat wij zien of meemaken niet moeten vast komen te zitten in onze vragen. Omdat er vaak simpelweg geen antwoorden zijn. ... Nee, laten wij in deze wereldtuin, die helaas behoorlijk woest is geworden, als bomen staan die in het licht van de hemelzon *vruchten zullen voortbrengen*. Want dat is het doel van bestaan. En zonder dat doel kunnen wij niet voor God bestaan.

Maar ik hoop ook dat je steeds zult denken aan die Tuinman die zijn vruchteloze bomen niet laat voor wat het is, maar zoveel liefde en zorg voor hen heeft. Hij wil ze echt niet kwijt en zal er alles aan doen. Straks met Pasen gaan wij het vieren dat Hij alles voor ons heeft gedaan.